

ДИНАМІКА ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ПРАЦІ ПІД ВПЛИВОМ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

В умовах сучасності в усіх галузях діяльності людей ринок праці, його якість і форми використання виступають одним з головних факторів економічного росту, конкурентоспроможності, ефективності. Ринок праці дуже швидко реагує на зміни, що відбуваються в економіці кожної країни. Саме тому аналізуючи показники ринку праці можна швидко зрозуміти, які тенденції мають місце в тій чи іншій галузі. До показників праці належать рівень економічно активного населення, кількість незайнятих громадян, заробітна плата, рівень безробіття, міграційний рух населення, коефіцієнт обороту робочої сили та інші.

Для аналізу показників ринку праці був обраний період кризи оскільки саме у цей час на ньому відбулися величезні зміни. Через падіння темпів розвитку економіки, падіння обсягів промислового виробництва багато підприємств збанкрутували, а майже всі, що залишилися працювати були змушені скоротити кількість персоналу. Крім того, майже в усіх галузях керівництво компаній прийняло міри з оптимізації витрат, що неминуче призвело до зменшення заробітних плат. Під час кризи спостерігається зниження обсягів виробництва, зниження попиту та цін на сировину, зростання безробіття.

Під час аналізу показників ринку праці було виявлено зменшення рівня зайнятості населення у віці 15-70 років, збільшення рівня безробіття серед економічно активного населення працездатного віку, зростання рівня працевлаштування незайнятого населення за допомогою державної служби зайнятості, зміна тенденцій реальної заробітної плати з поступового збільшення на зменшення. Окрім цього на ринку праці експерти фіксують дефіцит якісних кадрів, що стосується вищої управлінської ланки, середньої ланки і робітників підприємств.

Теоретичне обґрунтування впливу якості життя на економічні успіхи суспільства і їх зворотній вплив на рівень життя людей з необхідністю ставить проблему економічної людини і, як продовження і поглиблення її, - проблему людського капіталу. Найбільш прогресивні підприємства України, що перейняли досвід світових компаній, вже усвідомили, що настання економічної рецесії і зниження економічних показників в усіх галузях економіки потребує звернення уваги на людський капітал, як основу економіки праці.

Людський капітал являє собою сформований і накопичений у процесі економічних й інноваційних інвестицій у людину запас здібностей, здоров'я, знань, кваліфікації, навичок, умінь, досвіду, мотивацій, мобільності, результатом якого є зростання доходу його власника й власника речовинного капіталу, у межах якого він реалізується. Інакше кажучи, людський капітал – це сукупність набутих людьми виробничих можливостей, які: 1) характеризуються як результат інвестицій в людину 2) визначають продуктивність праці 3) слугують джерелом доходу. Їх природною основою є природні здібності людини.

Людський капітал – найбільш цінний ресурс, набагато важливіший, ніж природні ресурси або накопичене багатство. Оскільки в Україні видобуток корисних копалин не є бюджетоутворюючою галуззю економіки, державні та приватні підприємства повинні максимально розвивати і використовувати потенціал людського капіталу.

Діюча політика держави в сфері ринку праці не є ефективною, тому Україна повинна впроваджувати соціальну політику, засновану на ставленні до людини як до активу, у який держава вкладає гроші. Так само кожне підприємство повинно фінансувати підвищення кваліфікації персоналу, виділяти кошти на соціальні пакети для робітників, розглядаючи це як інвестиції, які принесуть прибуток.

Отже, проаналізувавши ринок праці можна зробити висновок, що чим вище показники праці, тим швидше економіка України зможе вийти з кризи. Тому на державному рівні необхідно створити концепцію стимулювання економіки, яка б дозволила скоротити рівень безробіття, збільшити рівень середньої заробітної плати. Також потрібно розробити та впровадити програми цілеспрямовані на підняття рівня продуктивності праці. Такі програми вже використовуються у розвинених країнах Європи, Росії, США. Оскільки в Україні немає достатньої кількості корисних копалин та капіталу одним з ймовірних шляхів виходу з кризи може стати підняття показників ефективності праці за рахунок інвестицій у людський капітал.

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Виникнення суспільно-організованих форм задоволення потреб людей у харчуванні в не домашніх умовах сягає глибоким корінням у минуле. До певного етапу розвитку продуктивних сил задоволення особистих потреб у харчуванні відбувалось у рамках сім'ї, домашнього господарства. Праця, затрачена на задоволення цієї потреби, носила особистий характер, ґрунтувалась на особистій власності на засоби виробництва. З часом задоволення зростаючих потреб тільки особистою працею, на основі особистого домашнього господарства, стає неможливим. Так, відбуваючи з дому в багатоденну подорож, людина в дорозі,